

Aan de leden van de vaste commissie voor justitie en veiligheid in de Tweede Kamer

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 25 februari 2022
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland t.b.v. het schriftelijk overleg over
JBZ-Raad van 3 en 4 maart 2022
Ons kenmerk O.2.2-22.022.MK

Geachte woordvoerders,

ten behoeve van het [Schriftelijk overleg JBZ-Raad](#) van 3-4 maart 2022 wil VluchtelingenWerk Nederland u graag het volgende meegeven.

Oorlog in Oekraïne

Europa VluchtelingenWerk [roept Europese landen op](#) om Oekraïners die buiten hun land bescherming zoeken met open armen te ontvangen. Dit geldt ook voor Nederland. Omringende landen verdienen solidariteit bij het bieden van eerste opvang van vluchtelingen die de grens oversteken. Landen als Polen, Hongarije en Moldavië hebben hier al voorbereidingen voor getroffen. Op het moment van schrijven schat UNHCR in dat zeker 100.000 mensen nu al op de vlucht zijn, van wie enkele duizenden inmiddels de grens hebben gepasseerd met buurlanden.

Het Nederlandse asielbeleid ten aanzien van Oekraïners is gezien de huidige ontwikkelingen achterhaald. Oekraïne staat nu op de 'lijst met veilige landen van herkomst'. We roepen staatssecretaris Van der Burg op Oekraïne van deze lijst te schrappen en een besluit- en vertrekmoratorium voor Oekraïense asielzoekers in te stellen. Dat houdt in dat Oekraïners die in Nederland asiel aanvragen niet worden uitgezet, en er geen beslissing wordt genomen over hun asielverzoek tot het asielbeleid voor Oekraïners is aangepast naar de huidige situatie.

Grote zorgen om wrede pushbacks

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen om het geëscaleerde geweld jegens vluchtelingen en asielzoekers door EU-lidstaten aan de grenzen. De rapportages van fatale pushbacks zijn talrijk en schokkend. Het IOM [slaat alarm](#) om het aantal doden aan de Turks-Griekse landgrens, waar begin februari [12 mensen zijn doodgevroren](#) door een illegale pushback. Aegean Boat Report, een ngo die de pushbacks via de Egeïsche zee monitort, stelt dat sprake is van een stijging van 97% van het aantal pushbacks op deze route in het afgelopen jaar.

Uit een recente [reconstructie](#) (o.a. *Der Spiegel* en *The Guardian*) van een pushback blijkt dat de Griekse kustwacht er niet voor terugdeinst om mensen zonder vlot overboord de zee in te gooien. In deze zaak hadden de betreffende twee mannen Samos bereikt, maar hun lichamen spoelden later in Turkije aan. Dit is een nieuwe tactiek voor het terugduwen van 'kleine groepen' stellen betrokkenen, omdat er dan geen speciale vlotten nodig zijn. Het inkopen van grote hoeveelheden van deze vlotten door de Griekse kustwacht levert immers argwaan op en

zo is er geen zichtbaar bewijsmateriaal van de pushbacks. Een 'atrocity against humankind', zo betitelde de Guardian deze schokkende misdaad.

VluchtelingenWerk duidt het geëscaleerde geweld door EU-lidstaten jegens vluchtelingen en asielzoekers via illegale pushbacks als schokkend. Wij roepen het kabinet op om zich ferm uit te spreken tégen deze misstanden en acties te ondernemen om deze schendingen te stoppen in EU-verband. Wij verwijzen hierbij naar de aanbevelingen van ACVZ in haar policy brief [EU-grenzen zijn ook onze grenzen](#), waarin ook de medeverantwoordelijkheid van Nederland bij pushbacks wordt geadresseerd.

In dit verband roepen wij de staatssecretaris op om er bij de Europese Commissie op aan te dringen om maatregelen te treffen tegen EU-lidstaten zoals Griekenland, Polen en Kroatië die pushbacks uitvoeren. De Europese Commissie moet het EU-recht waaronder het *non-refoulement* principe weer effectief bewaken en (op zijn minst) inbreukprocedures opstarten. Hiervoor zijn lidstaten nodig die de Commissie aansporen om tot dergelijke actie over te gaan.

Voorstel Frans voorzitterschap over verplichte bijdragen aan relocatie

Tijdens de vorige JBZ-raad spraken de EU-lidstaten hun steun uit voor het hoofdlijnenplan van het Franse voorzitterschap op een aantal migratie- en asielthema's, waaronder de herverdeling/relocatie van asielzoekers in de EU. Voor wat betreft het voorstel voor relocatie gaat het om verplichte bijdragen aan relocatie door het overnemen van asielzoekers om grenslidstaten te ontlasten ofwel deze landen op andere manieren te 'steunen' (geld, materiële steun, etc. die 'bijdraagt' aan relocatie). Het zou primair gaan om mensen die gered zijn tijdens SAR-operaties maar mogelijk ook om andere 'kwetsbaren'. Er zou inmiddels een coalitie van welwillende landen zijn die zich wil committeren aan relocatie van ongeveer 14 lidstaten waaronder Frankrijk, Italië, Duitsland en Spanje. Het is onduidelijk welke landen momenteel onderdeel zijn van deze coalitie van gelijkgestemde landen die daadwerkelijk mensen willen overnemen (en niet slechts materieel willen bijdragen).

Blijkens het regeerakkoord staat het kabinet voor een rechtvaardig, humaan en effectief asiel- en migratiebeleid, waarbij het kabinet wil optrekken met een 'kopgroep van gelijkgestemde landen'. VluchtelingenWerk meent dat een eerlijke herverdeling van asielzoekers noodzakelijk is voor dit functionerende, humane en effectieve Europese asielbeleid, waarbij een coalitie van welwillende landen (incl. Nederland) hiertoe het voortouw dient te nemen. Kan de staatssecretaris bevestigen dat Nederland deelneemt in de coalitie van welwillende landen voor wat betreft relocatie uit het 'Franse plan'? Het ontlasten van grenslanden is noodzakelijk en urgent. De steeds gewelddadigere pushbacks die zij uitvoeren kan immers niet los worden gezien van het gebrek aan solidariteit met deze landen in het migratievraagstuk.

Hierbij is het van belang dat relocatie niet wordt beperkt tot SAR-operaties maar ook ziet op bijvoorbeeld vluchtelingen uit Syrië en Afghanistan die nog altijd klem zitten op de Griekse eilanden en zich in een uiterst kwetsbare positie bevinden. Hun asielverzoek wordt nu standaard afgewezen op basis van 'niet-ontvankelijkheid' omdat op papier Turkije een 'veilig derde land' voor hen zou moeten zijn maar dit in de praktijk niet het geval is (o.a. deportaties naar Syrië) en Turkije helemaal geen vluchtelingen terugneemt uit Griekenland.

Voorstel voor een Verordening betreffende de aanpak van instrumentalisering

In reactie op de als 'hybride aanval' geduide actie van Belarus om onder meer Afghaanse, Syrische en Irakese vluchtelingen en migranten visa te verstrekken waarna zij via de grens met Polen, Letland en Litouwen asiel probeerden aan te vragen, heeft de Europese Commissie een [pakket noodwetgeving](#) voorgesteld voor deze drie landen. Omdat Polen de bestaande Europese asielwetgeving nóg verder wilde aantasten, is er (nog) geen overeenstemming bereikt tijdens de afgelopen informele JBZ-raad. In [navolging](#) van onze koepelorganisatie ECRE adviseert VluchtelingenWerk tegen deze voorstellen omdat ze strijdig zijn met het asielrecht zonder een oplossing te bieden voor de situatie aan de grens.

Naast dit pakket noodwetgeving lanceerde de Europese Commissie op 14 december 2021 [het voorstel](#) voor een 'verordening voor de aanpak van instrumentalisering op het gebied van migratie en asiel'. Het borduurt voort op het pakket noodwetgeving ten behoeve van Letland, Litouwen en Polen. Het begrip 'instrumentalisering van migranten' dat gedefinieerd wordt in de gewijzigde Schengengrenscodex ziet kort gezegd op situaties waarin 'een derde land aanzet tot irreguliere migratiestromen naar de Unie' met de bedoeling de lidstaat te 'destabiliseren'. Kern van de Verordening is het instellen van specifieke registratiepunten waar asielverzoeken moeten worden ingediend. De termijn voor het registreren van een asielverzoek zou worden verruimd naar maximaal vier weken en deze worden behandeld in een grensprocedure (detentie) van maximaal 16 weken. Er wordt afgeweken van bepalingen uit de Opvangrichtlijn voor wat betreft materiële rechten en bepalingen uit de Terugkeerrichtlijn worden buiten toepassing gelaten voor diegenen aan wie de toegang is geweigerd. Deze noodprocedure geldt in principe voor de duur van zes maanden.

VluchtelingenWerk wijst erop dat dit wetsvoorstel het recht op asiel in de EU verder uitholt. De Verordening miskent namelijk het waarborgen van de *feitelijke toegang* tot speciale (en beperkte) registratieposten aan de grens. Dit is in de praktijk een groot probleem, zoals we zagen in het grensgebied tussen Polen en Belarus. Mensen konden de Poolse grensposten niet bereiken en werden aan beide kanten met geweld heen en weer 'ge-pushbackt', waardoor tenminste 13 mensen zijn overleden in de vrieskou. Dit klemt des te meer nu de Verordening voorziet in een termijn van 4 weken waarin een asielzoeker niet geregistreerd wordt en dus rechteloos 'in limbo' zit én de Terugkeerrichtlijn niet van toepassing is op 'grensgeweigerden.'

VluchtelingenWerk meent dat deze Verordening zijn doel voorbij schiet en een recept is voor het *de facto* legaliseren van pushbacks en rechteloosheid aan buitengrenzen van de EU. Lidstaten moeten in dergelijke situaties ondersteund worden door middel van diplomatie en eventuele sancties richting derde landen en met capaciteit voor het behandelen van asielaanvragen en terugkeer via EUAA, UNHCR en IOM. Het is echter onwenselijk om af te wijken van de procedurele waarborgen uit de Procedure- Opvang en Terugkeerrichtlijn omdat deze noodzakelijk zijn voor het waarborgen van fundamentele rechten.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland